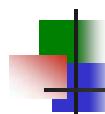

INF1000 – Uke 4

Forgreninger, løkker og arrayer

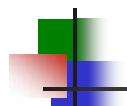
1

Oversikt

- Litt repetisjon
- Blokker og forgreninger
 - if-setninger
 - if-else-setninger
 - switch-setninger
- Løkker
 - while-løkker
 - do-while-løkker
 - for-løkker
- Arrayer
 - Opprette, skrive, lese og lete i
 - Flere dimensjoner

2

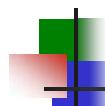
Uttrykk og presedens

- De fleste uttrykk er korte og enkle

```
int a = b;  
String s = t + u;
```
- Dersom det er den minste tvil, bruk parenteser

```
double d = y + (2.0 * z);
```
- Dere vil gjøre det bra på eksamen selv om dere ikke kan hver minste detalj om uttrykk og presedens.

3

Innlesning fra terminal

- Innlesning fra terminal kan gjøres på flere måter i Java. I INF1000 bruker vi pakken easyIO. Du må da skrive i toppen av programmet:

```
import easyIO.*;
```
- Inne i klassen skriver vi følgende før vi kan starte innlesning:

```
In tastatur = new In();
```
- Så kan vi lese inn fra terminal (=tastatur), f.eks. et heltall:

```
int radius;  
System.out.print("Oppgi radiusen: ");  
radius = tastatur.nextInt();
```

4

Eksempel

```
import easyIO.*;  
  
class LesFraTerminal {  
    public static void main (String [] args) {  
        In tast = new In();  
        System.out.print("Skriv et heltall: ");  
        int k = tast.nextInt();  
        System.out.println("Du skrev: " + k);  
    }  
}
```

Vi importerer pakken easyIO.

Vi oppretter en verktøykasse for lesing fra terminal og lager en variabel tast som blir vårt håndtak til denne verktøykassen.

I verktøykassen ligger det bl.a. en metode for å lese et heltall fra terminalen.

5

Resultat

```
$ javac LesFraTerminal.java  
$ java LesFraTerminal  
Skriv et heltall: 123  
Du skrev: 123
```

\$

Sammenlikning – String

- En String er ikke en basistype, men et objekt.
 - Mer om objekter siden.
- Vi må bruke en egen funksjon for å sammenlikne en String med en annen

`enString.equals(enAnnenString);`

- For eksempel

`"ja".equals(svar);`

Sammenlikning – String

```
class SammenlikneTekst {  
    public static void main (String[] args) {  
        String ikkeNoe;  
        String noe = "noe";  
  
        boolean erSann = "noe".equals(noe);  
  
        boolean erIkkeSann ="noeannet".equals(noe);  
  
        //boolean girFeill = noe.equals(ikkeNoe);  
  
        //boolean girFeil2 = ikkeNoe.equals("noeannet");  
  
        System.out.println("erSann=" + erSann);  
        System.out.println("erIkkeSann=" + erIkkeSann);  
    }  
}
```

Er en String et objekt?

7

8

Blokker

- En **programblokk** er en samling med programsetninger omsluttet av krøllparenteser
- Setningene i main-metoden ligger for eksempel inne i en blokk
- Blokker kan **nøstes** inne i hverandre, slik at vi kan ha blokker inne i blokker
- En variabel som er deklarert inne i en blokk er kun definert ("synlig") fra stedet den er deklarert til slutten av blokken. Vi kaller det **skopet** til variablene.

9

Skop – Lovlig eksempel

```
class SkopLovlig {  
    public static void main(String args[]){  
        int k = 15;  
        {  
            int n = 10;  
            System.out.println(k + n);  
        }  
        // Her er ikke n definert  
        System.out.println(k);  
    }  
}
```

10

Skop – Ikke lovlig eksempel

```
class SkopIkkeLovlig {  
    public static void main(String args[]){  
        int k = 15;  
        {  
            int n = 10;  
            int k = 200; // Ikke lov.  
                         // k er allerede  
                         // definert.  
        }  
    }  
}
```

11

Skop – Ikke lovlig eksempel

```
$ javac SkopIkkeLovlig.java  
SkopIkkeLovlig.java:6: k is already defined in  
main(java.lang.String[])  
        int k = 200; // Ikke lov.  
                           ^  
1 error  
$
```

12

Programmer med forgreninger

- En svært nyttig programmeringsteknikk er å bruke forgreninger, dvs forskjellige instruksjoner utføres i ulike situasjoner.

- Vi kan få til dette med en **if-setning** (pseudokode):

```
if (logisk uttrykk)
{
    <setninger>
}
else
{
    <setninger>
}
```

et uttrykk som enten er true eller false, f.eks. $x < y$

Den første blokken (og bare den) blir utført hvis det logiske uttrykket er sant (true)

Den andre blokken (og bare den) blir utført hvis det logiske uttrykket er usant (false)

- Eksempel:

```
if (x > 0) {
    System.out.println("Tallet er positivt");
} else {
    System.out.println("Tallet er ikke positivt");
}
```

13

Varianter av if-setninger

- else-delen kan utelates:

```
if (pris > 1500) {System.out.println("For dyrt");}
```

- Klammene også (hvis vi bare har én setning)

```
if (pris > 1500) System.out.println("For dyrt");
```

- Vi kan legge if-setninger inni if-setninger:

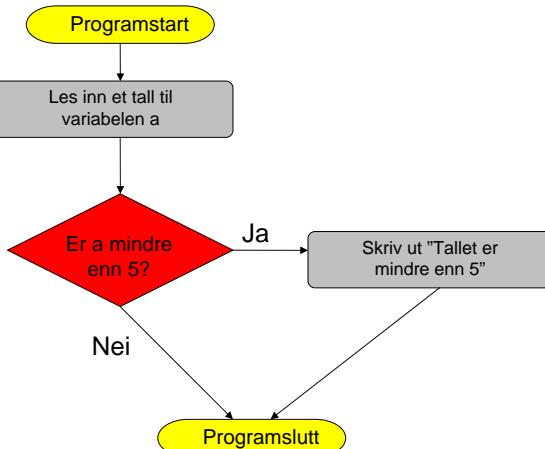
```
if (lønn < 400000) {
    if (ferieuker < 8) {
        System.out.println("Ikke søk på jobben");
    }
}
```

- Vi kan lage sammensatte if-setninger:

```
if (a < 10) { // a ikke er positivt heltall
    System.out.println("Ett siffer");
} else if (a < 100) {
    System.out.println("To siffer");
} else {
    System.out.println("Mer enn to siffer");
}
```

14

Flytdiagram

15

Flytdiagram implementert

```
import easyIO.*;
class LesTall {
    public static void main(String args[]){
        In tastatur = new In();
        int a = tastatur.readInt();
        if(a<5){
            System.out.println(
                "Tallet er mindre enn 5");
        }
    }
}
```

16

Eksempel: Body Mass Index

Oppgave:

Body Mass Index (BMI) er et mål som kan regnes ut fra høyden og vekten til en person. Ifølge verdens helseorganisasjon (WHO)¹ :

BMI	Vektstatus
Under 18.5	Undervekt
18.5 – 24.9	Normal vekt
25.0 – 29.9	Overvekt
30.0 eller høyere	Fedme

Vi skal lage et program som beregner BMI ut fra høyde og vekt og gir melding om hvilken vektstatus (se tabellen) det tilsvarer.

¹Se http://www.who.int/hpr/NPH/docs/gs_obesity.pdf

17

Hvordan løse oppgaver

1. **Bestem programmets oppførsel sett utenfra:**
 1. Hva skal være inndata (input) til programmet?
 2. Hvordan skal programmet få tak i inndataene?
 3. Hva skal være utdata (output) fra programmet?
 4. Hvordan skal utdataene presenteres for brukeren?
2. **Avgjør hvordan du skal transformere inndata til utdata:**
 1. Hvordan skal inn- og utdata representeres (lagres) i programmet?
 2. Reduser transformasjonen inndata -> utdata til en sekvens av trinn hvor hvert trinn gjør en enkel ting med dataene og hvor hvert trinn er enkelt å programmere.
3. **Skriv programkode (og test løsningen).**

18

Inndata og utdata

- **Inndata:**
 - Personens **høyde** (i m)
 - Personens **vekt** (i kg)
 - Leses fra terminal
- **Utdata:**
 - **BMI**
 - Skrives ut på skjerm, sammen med en av beskjedene
 - **Undervekt** (hvis $BMI \leq 18.4$)
 - **Normal vekt** (hvis $18.5 \leq BMI \leq 24.9$)
 - **Overvekt** (hvis $25.0 \leq BMI \leq 29.9$)
 - **Fedme** (hvis $BMI \geq 30.0$)

19

Transformere inndata til utdata

- Vi må kjenne formelen for å regne ut BMI. La
vekt = personens vekt i kg
hoyde = personens høyde i m
- Da er
BMI = vekt / (hoyde*hoyde)

20

Ferdig program

```
import easyIO.*;
class BodyMassIndex {
    public static void main (String[] args) {
        In tast = new In();
        System.out.print("Vekt (i kg): ");
        double vekt = tast.inDouble();
        System.out.print("Høyde (i cm): ");
        double høyde = tast.inDouble()/100;
        double bmi = vekt / (høyde * høyde);
        System.out.println("BMI = " + bmi);

        if (bmi <= 18.4) {
            System.out.println("Vektstatus: undervekt");
        } else if (bmi <= 24.9) {
            System.out.println("Vektstatus: normalvekt");
        } else if (bmi <= 29.9) {
            System.out.println("Vektstatus: overvekt");
        } else {
            System.out.println("Vektstatus: fedme");
        }
    }
}
```

21

Alternativ til if-else: switch

- En sammensetning av flere if-setninger kan i noen tilfeller erstattes med en switch-setning:

```
switch (uttrykk) {
    case verd1:
        <instruksjoner>
        break;
    ....
    case verdN:
        <instruksjoner>
        break;
    default:
        <instruksjoner>
}
```

22

Alternativ til if-else – switch

- <uttrykk> må være av typene **int**, **byte**, **short** eller **char**
- Verdiene <verdi 1>, <verdi 2>, ... <verdi n> må være **konstanter**
 - Konstanter er verdier som ikke kan endres. Altså kan de ikke være variabler eller uttrykk
- Uttrykket regnes ut og utførelsen fortsetter ved den verdien som er lik resultatet
- Det letes etter et treff ovenfra og nedover.
- Når det finnes et treff utføres setningene frem til **break**: Etter break er man ferdig med switch-setningen
 - Vær obs på at dersom det ikke står **break** vil utførelsen fortsette gjennom neste **case**
 - Bruk alltid(?) **break** med mindre det finnes en virkelig god grunn
- Dersom det ikke finnes noen match vil setningene etter **default** utføres
- Dersom man forsøker å bruke samme verdi flere ganger gir det kompileringsfeil

Eksempel

```
class BrukAvSwitch {
    public static void main (String [] args) {
        char c = 'x';
        switch(c) {
        case 'a':
            System.out.println("Tegnet var en a");
            break;
        case 'b':
            System.out.println("Tegnet var en b");
            break;
        default :
            System.out.println(
                "Tegnet var ikke a eller b");
        }
    }
}
```

23

24

Oppgave 1 Hva skriver programmet ut?

```
class IfTest {  
    public static void main (String [] args) {  
        double x = -0.5;  
        double y = 0.5;  
        if (1/2 > 0) {  
            System.out.println("A");  
        }  
        if ((int) x == (int) y) {  
            System.out.println("B");  
        }  
        if (x < y) {  
            if (x < 0) {  
                if (y < 0) {  
                    System.out.println("C");  
                }  
            } else {  
                System.out.println("D");  
            }  
        }  
    }  
}
```

25

Oppgave 1

```
$ javac IfTest.java  
$ java IfTest  
B
```

26

Oppgave 3

- Hva skriver programmet ut hvis input er 2?
- Hva skriver programmet ut hvis input er 4?

```
import easyIO.*;  
class SwitchFallThrough {  
    public static void main (String [] args) {  
        In skrivHer = new In();  
        int x = skrivHer.nextInt();  
        switch(x) {  
        case 1:  
            System.out.println("Tallet er lik 1");  
        case 2:  
            System.out.println("Tallet er mindre eller lik 2");  
        case 3:  
            System.out.println("Tallet er mindre eller lik 3");  
            // Denne gjør at default ikke utføres etter 3.  
            break;  
        default :  
            System.out.println("Tallet er mindre enn 3");  
        }  
    }  
}
```

while-løkker

- Vi kan utføre en blokk med setninger flere ganger ved hjelp av en while-løkke

```
while (<logisk uttrykk>) {  
    <setning 1;>  
    <setning 2;>  
    ....  
    <setning n;>  
}
```

- Hvis det logiske uttrykket er sant, utføres setningene i while-løkka.
- Dette gjentas inntil det logiske uttrykket er usant. Da avsluttes løkka.

28

Eksempel

```
class SkrivLinjer {  
    public static void main (String [] args) {  
        int k = 1;  
        while (k <= 5) {  
            System.out.println(  
                "Nå har k verdien " + k);  
            k = k + 1;  
        }  
        System.out.println("Nå er k lik " + k);  
    }  
}
```

29

Kjøring

```
$ java SkrivLinjer  
Nå har k verdien 1  
Nå har k verdien 2  
Nå har k verdien 3  
Nå har k verdien 4  
Nå har k verdien 5  
Nå er k lik 6  
$
```

30

Oppgave 4

Hva skriver programmet ut?

```
class LokkeTest {  
    public static void main (String [] args) {  
        int k = 3;  
        while (k > 0) {  
            System.out.print("Nå er k = ");  
            System.out.println(k);  
            k = k - 1;  
        }  
    }  
}
```

31

Kompilering og kjøring

```
$ javac LokkeTest.java  
$ java LokkeTest  
Nå er k = 3  
Nå er k = 2  
Nå er k = 1  
$
```

32

Oppgave 5

Hva skriver programmet ut?

```
class WhileIJ {  
    public static void main (String [] args) {  
        int i = 1;  
        int j = 6;  
        while (i < j) {  
            System.out.println("i = " + i);  
            System.out.println("j = " + j);  
            System.out.println();  
            i = i + 1;  
            j = j - 1;  
        }  
  
        System.out.println("i = " + i);  
        System.out.println("j = " + j);  
    }  
}
```

33

Kompilering og kjøring

```
$ javac WhileIJ.java  
$ java WhileIJ  
i = 1  
j = 6  
  
i = 2  
j = 5  
  
i = 3  
j = 4  
  
i = 4  
j = 3  
$
```

34

Eksempel – Innlesning med sjekk

- Lag et program som leser et heltall mellom 1 og 100 fra terminal.
- Hvis det inndelesste tallet ikke ligger i det lovlig intervallet, skal programmet be om nytt tall.
- Dette gjentas inntil brukeren skriver et lovlig tall.
- Skriv til slutt ut en tekst som inneholder tallet.

35

Oppgave 5

Program – Innlesning med sjekk

```
import easyIO.*;  
class LesVerdiSjekk {  
    public static void main (String[] args) {  
        In tast = new In();  
        System.out.print("Oppgi verdi (1,2,...,100): ");  
  
        int verdi = tast.nextInt();  
  
        while ( ! (verdi >= 1 && verdi <= 100) ) {  
            System.out.println("Ulovlig verdi!");  
            System.out.print("Prøv igjen: ");  
            verdi = tast.nextInt();  
        }  
  
        System.out.println("Du oppga verdien " +  
                           verdi);  
    }  
}
```

36

Kompilering og kjøring

```
$ java LesVerdiSjekk  
Oppgi verdi (1,2,...,100): 101  
Ulovlig verdi!  
Prøv igjen: 0  
Ulovlig verdi!  
Prøv igjen: 3  
Du oppga verdien 3  
$
```

37

Evig løkke - Kjøring

- Den kan stoppes med **Ctrl+C**

3

Evig løkke

- Dersom testen i while-løkka **aldrig blir usann** (false), vil utførelsen av while-løkka aldri stoppe. Dette kalles en evig løkke.
 - To eksempler:

```
class EwigLokkeOpplagt {
    public static void main (String [] args) {
        while (true) {
            System.out.println("INF 1000");
        }
    }
}
```

```
class EvigLokkeIkkeSaOpplagt {
    public static void main (String [] args) {
        int i = 1, j = 2;
        while (i < j) {
            System.out.println("Nå er i < j (i=" +
                i + ", j=" + j + ")");
            i++; j++;
        }
    }
}
```

Variant av while – do-while

- #### ■ Formen på en do-while løkke

```
do {  
    <setning 1;>  
    <setning 2;>  
    ....  
    <setning n;>  
} while (<logisk uttrykk>);
```

- Noen foretrekker denne fremfor while-løkker når løkke-innmaten alltid skal utføres minst en gang.

for-løkker

- En annen måte å få utført en instruksjon (eller blokk) mange ganger er ved hjelp av en **for-løkke**:

```
for (<initialisering>; <betingelse>; <oppdatering>){  
    <setning 1;>  
    <setning 2;>  
    ...  
    <setning n;>  
}
```

41

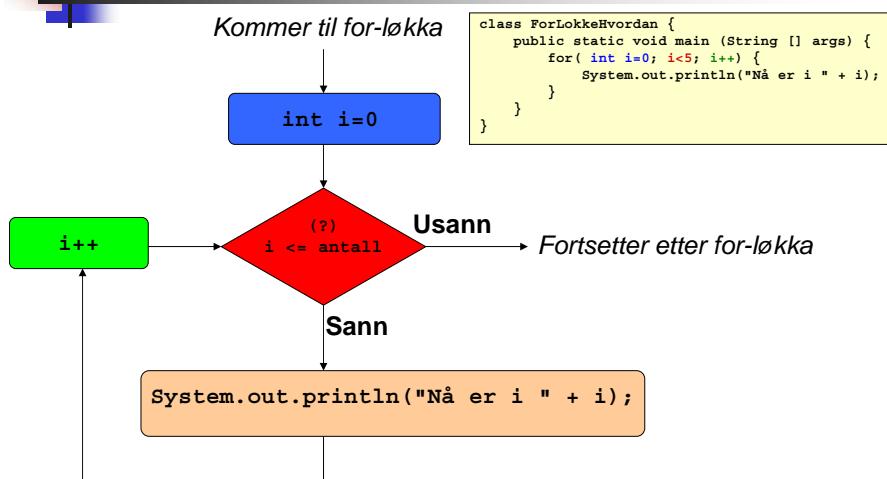
Eksempel på for-løkke

```
Initialisering  
class ForLokkeHvordan {  
    public static void main (String [] args) {  
        for( int i=0; i<5; i++) {  
            System.out.println("Nå er i " + i);  
        }  
    }  
}
```

Oppdatering
Betingelse

```
$ java ForLokkeHvordan  
Nå er i 0  
Nå er i 1  
Nå er i 2  
Nå er i 3  
Nå er i 4  
$
```

Hvordan for-løkka virker

43

Nesting av løkker

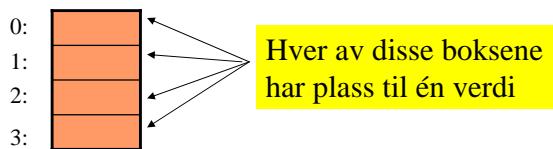
- Det er ofte behov for å neste løkke-setninger inne i hverandre og vi kommer til å se mange eksempler på det etter hvert.
- Man må passe på å bruke forskjellig "tellevariabel" i de forskjellige løkkene.
- I eksemplet er **i** og **j** brukt.

```
class NestetForLokke {  
    public static void main (String [] args) {  
        for( int i=1; i<=10; i++) {  
            for( int j=1; j<=10; j++) {  
                int produkt = i * j;  
                System.out.println(i + "*" + j + "=" + produkt);  
            }  
        }  
    }  
}
```

44

Arrayer

- Hittil har vi sett på variable som kan holde en enkelt verdi:
 - en int-variabel har plass til ett heltall
 - en String-variabel har plass til en enkelt tekststrenge
 - osv.
- Arrayer er "variable" som kan holde på mange verdier:
 - en int-array har plass til mange heltall
 - en String-array har plass til mange tekststrenger
 - osv.
- Verdiene som ligger i en array har hver sin posisjon (= indeks): 0, 1, 2, ..., N-1 hvor N = lengden til arrayen
- En array x med lengde 4 kan tegnes slik:

45

Deklarere og opprette arrayer

- Deklarere en array (gi den et navn):
`<datatype>[] arrayNavn;`
- Opprette en array (sette av plass i hukommelsen):
`arrayNavn = new <datatype>[K];`
- Deklarere og opprette i en operasjon:
`<datatype>[] arrayNavn = new <datatype>[K];`
- Eksempler:
`int[] a = new int[10];
double[] x = new double[100];
String[] s = new String[1000];`

46

Verdiene i en array

- Anta at vi har deklarert og opprettet følgende array:
`int[] tlf = new int[600];`
- For å få tak i de enkelte verdiene i arrayen:
`tlf[0], tlf[1], tlf[2], ..., tlf[599]`
- For å få tak i lengden på arrayen:
`tlf.length // NB: ingen parenteser til slutt`

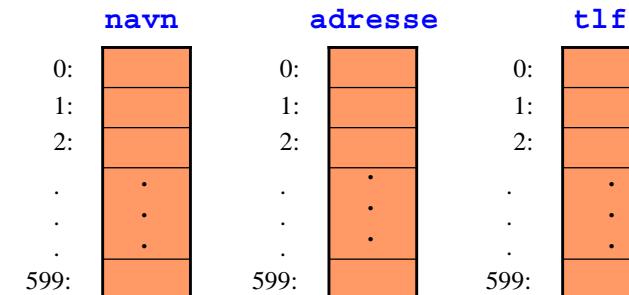
47

Eksempel på bruk av arrayer

- Anta at vi ønsker å lagre navn, adresse og telefonnr for de som følger et bestemt kurs med maksimalt 600 studenter

```
String[] navn = new String[600];
String[] adresse = new String[600];
int[] tlf = new int[600];
```

- Resultatet kan visualiseres (tegnes) slik

48

Eksempel: lese og skrive ut

- Program som leser data om et antall personer fra input.

```
import easyIO.*;  
class LesInnPersoner {  
    public static void main (String [] args) {  
        In tast = new In();  
        String[] navn = new String[3];  
        for (int i=0; i<navn.length; i++) {  
            System.out.print("Navn: ");  
            navn[i] = tast.inLine();  
        }  
        for (int i=0; i<navn.length; i++) {  
            System.out.println(navn[i]);  
        }  
    }  
}
```

Oppretter array

Legger inn verdi

Bruker lengden i betingelsen

Leser ut verdi

49

Automatisk initialisering av arrayer

- Når en array blir opprettet, blir den automatisk initialisert (dvs verdiene er ikke udefinerte når arrayen er opprettet).

```
int[] k = new int[100];           // Nå er alle k[i] == 0  
double[] x = new double[100];     // Nå er alle x[i] == 0.0  
boolean[] b = new boolean[100];    // Nå er alle b[i] == false  
char[] c = new char[100];         // Nå er alle c[i] == '\u0000'  
String[] s = new String[100];      // Nå er alle s[i] == null
```

- Merk: String-arrayer initialiseres med den spesielle verdien **null**. Dette er *ikke* en tekststreng og må ikke blandes sammen med en tom tekst: "".
- For å kunne bruke verdien **s[i]** til noe fornuftig må du først sørge for å gi **s[i]** en tekststreng-verdi, f.eks. **s[i] = "Per";** eller **s[i] = "";**.
- Generelt, når vi bruker **new**, får vi 'null-fylt' det vi lager med **new**. (mye mer bruk av **new** senere)

50

Egendefinert initialisering av en array

- Det er ikke alltid den automatiske initialiseringen av en array gir det vi ønsker.
- Vi kan da initialisere arrayen med våre egne verdier, slik som i disse eksemplene:

```
int[] primtall = {2, 3, 5, 7, 11, 13};  
  
double[] halve = {0.0, 0.5, 1.0, 1.5, 2.0};  
  
String[] ukedager = {"Mandag", "Tirsdag",  
                     "Onsdag", "Torsdag", "Fredag", "Lørdag",  
                     "Søndag"};
```

51

Eksempel – Finne den yngste

```
import easyIO.*;  
class FinnDenYngste {  
    public static void main (String [] args) {  
        In tast = new In();  
        System.out.print(  
            "Hvor mange personer? ");  
        int antall = tast.nextInt();  
  
        String[] navn = new String[antall];  
        int[] alder = new int[antall];  
  
        for (int i=0; i<antall; i++) {  
            System.out.print("Navn: ");  
            navn[i] = tast.inLine();  
            System.out.print("Alder: ");  
            alder[i] = tast.nextInt();  
        }  
        // . . .
```

Leser inn navn og alder i disse.

52

Eksempel – fortsetter

```
// . . .
int minste = alder[0];
int minPos = 0;

for (int i=1; i<antall; i++) {
    if (alder[i] < minste) {
        minste = alder[i];
        minPos = i;
    }
}

System.out.println("Den yngste er " +
    navn[minPos] + " som er " +
    minste + " år");
}
```

Skal hele tiden legge den minste her. Starter med den første

Posisjonen til den
minste i arrayen

Sjekker om vi har
funnet en som er
mindre og oppdaterer i
så fall verdiene.

Eksempel – Finne den yngste

```
$ javac FinnDenYngste.java
$ java FinnDenYngste
Hvor mange personer? 2
Navn: Arild
Alder: 40
Navn: Arne
Alder: 60
Den yngste er Arild som er 40 år
$
```

En array-variabel er en adresse (en peker)

- Når vi deklarerer en array så refererer arraynavnet ikke til selve verdiene i arrayen, men til adressen (i lagret) hvor verdiene ligger lagret.
- Resultatet etter at vi har utført

```
int[] primtall = {2, 3, 5, 7, 11, 13};
```
- kan visualiseres slik:

Oppgave

- Hva skriver programmet ut?

```
class ToArrayer {
    public static void main (String [] args) {
        int[] x = new int[5];
        int[] y = x;

        for (int i=0; i<x.length; i++) {
            x[i] = 10 + i;
        }

        for (int i=0; i < y.length; i++) {
            System.out.println(y[i]);
        }
    }
}
```

Resultat

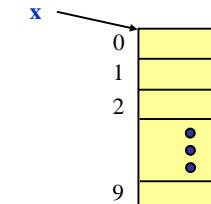
```
$ javac ToArrayer.java  
$ java ToArrayer  
10  
11  
12  
13  
14  
$
```

Hva skjedde?

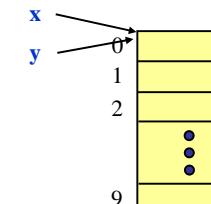
Etter å ha utført instruksjonen

.... så er situasjonen denne:

```
int[] x = new int[10];
```



```
int[] y = x;
```


Kopiering av arrayer

- Vi kan ikke lage en kopi av en array x ved å skrive

```
int[] y = x;
```

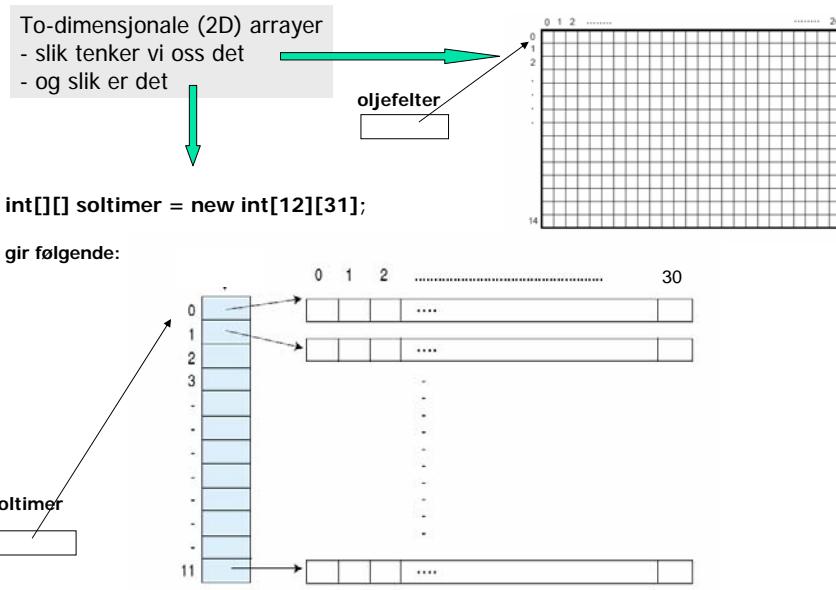
siden dette bare medfører at adressen til arrayen legges inn i y.
- Skal vi lage en kopi, må vi først opprette en array til (f.eks. y), og så kopiere over verdiene en for en:

```
double[] y = new double[x.length];  
  
for (int i=0; i<x.length; i++) {  
    y[i] = x[i];  
}
```

2 dimensjonale arrayer (2D)

- Vi kan også deklarere todimensjonale (og høyere-dimensjonale) arrayer.
- Eksempel:

```
String[][] oljefelter = new String[15][25];
```

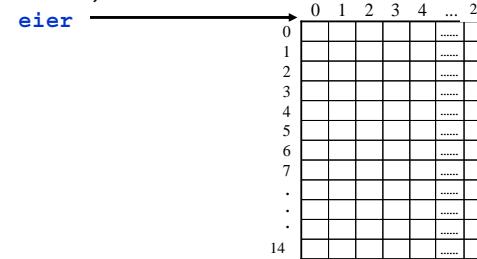

Flerdimensjonale arrayer

Eksempel:

```
String[][] eier = new String[15][25];
```

- Resultat (slik vi tenker det):

- Eksempler på lovlige operasjoner:

```
eier[3][4] = "Petrol A/S";
```

```
int antallRader = eier.length; // 15
```

```
int antallKolonner = eier[0].length; // 25
```